

מזתי קזת הכר שזה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

משקפים ממצולות לעינים טהורות

בפרשתנו נצטוונו "ונשמרת מפל דבר רע", ואמרו חז"ל במסכת עבודה זרה שהתורה מזהירה אותנו בזאת שלא להרהר בדברים אסורים: היסוד של שמירת עינים והלב בקדושה ובטהרה זה נאמנות לקדוש ברוך הוא, פדברי חז"ל (ירושלמי ברכות א ה): "אי יהבת לי לבך ועיניך אנא ידע דאת דילי" - שאדם בוטח בקב"ה שנותן לו את הטוב ביותר עבורו ואינו מחפש מה שיש אצל אחרים.

לשלחן המערכת הגיע ספור נפלא של שמירת עינים ומתן שכרה זה לשון בעל המעשה: אני גר בנתניה, בכל שנה בימי בין הזמנים יש לי את הזכות לארח את ילדי הנשואים שמגיעים אלינו לנפש ולהחליף כוחות.

אנו גרים קרוב לים וכך הם יכולים ללכת בקלות עם הילדים לים ולהנות מחפשה משלמת עם אטרקציה של ים, והכל בחנם. כמוכן שאנו מקפידים על סדר למוד משתף שגם הופכת לחויה בפני עצמה. בשנה זו באחד הימים שחתני שהה אצלי עם הנכדים, יצאנו לים, נכנסנו למקום שהגלים

<<

לקח מהפרשה

להתכוון להמלכת ה' עם נאמנות

הנכון והכל בסדר, אולם זו הטעיה של היצר בכדי שאדם לא יחפש בכל עת להדבק יותר בקב"ה וכן לשנות את מדותיו לטובה.

ובחדש זה אנו מרבים בסליחות ותוקעין בשופר, עוד לפני ראש השנה שבו אנו הולכים לעמוד לפני מלך המלכים גדלים וריקים אנו מקדימים כבר מראש חדש לתקוע בשופר תקיעה שברים ותרועה ובוהו אנו באים בהכנעה לפני ה'.

ונבאר את הדברים; תקיעה נעשית על ידי נשיפה ארקה שמשמלת על אריכות אפים, שהקדוש ברוך הוא מאריך אף ולמרות שלא נהגנו פראוי הוא קורא לנו בקריאה של חבה שנתעורר מהשנה של כל השנה ונבקש אתו. שברים מסמלים לצפיה שלנו לה' כענין צפיית שאנו מכריזים שמענו את קול ה' שקורא אלינו ואנו צועקים אליו חזרה ואומרים "השיבנו ה' אליך ונשובה" אנו חפצים להתקרב אליך להיות עם ארך אפים וסבלנות ולהעביר על המדות. ותרועה מסמל לזריזות שאדם רוצה להשתנות בתמימות ובנאמנות.

ולפיכך תוקעים בשופר זכר לאילו של יצחק, שאברהם ויצחק עלו על ההר להמליך את ה' ולהראות לכל שהם עושים את רצון ה' בלי שום שאלות, אמונה פרושה נאמנות שאדם מחפש לעשות את רצון ה' גם בלי להבין וגם

<<

"כי תצא למלחמה על איבך" - במפרשים בארו פרשה זו בדרך דרוש על מלחמת היצר, כלשנו של האור החיים הקדוש: והוא אומרו וישבה בביתך ותתודה בככי על אשר מעלה באביה ואמה, ועל פרדתה מהם, אביה זה הקדוש ברוך הוא אמה היא כנסת ישראל, ירח ימים זה שעור המספיק לשב, או ירמוז, לחדש המיוחד לתשובה שהוא חדש אלול.

וזה שאמרו חז"ל ל' ירדה תורה לסוף דעתו של אדם, לכל אחד ואחד יש רצונות בעמק לבו, והעבודה שלנו בימים אלו לרדת לעמק דעתו של האדם - לנבכי הנפש, ולעבד עם עצמנו בכדי שנבוא זפאים ליום הדין הבא עלינו לטובה.

חדש אלול הנו מתנה גדולה ביותר עבורנו - העולם הזה חולף ועובר מרוצת החיים עם כל העסוקים והטרדות של האדם משכיחים ממנו את התכלית - לבחן את מעשיו ומדותיו, והוא עלול למצוא את עצמו ביום שאבדו עשתנותו בלי שהוא רכש קנינים נצחיים, וברחמי ה' עלינו הוא נתן לנו את החדש הזה שבו אנו מפשפשים במעשינו ומתעלים.

כשם שאדם עשיר לא נח לרגע והוא מחפש תמיד לקנות עוד ועוד בכדי להתעשר, כך יותר מכך עלינו להתבונן בכל פעם איך אנו יכולים להתקרב יותר לקב"ה, היצר אומר לאדם אתה שומר תורה ומצוות זה מספיק, אתה בתלם

יאפיל על האהבה והנאמנות שלי כלפיה! נתת לי ואתה נתן לי כל כך הרבה טוב, אני מבקש ממך שאף פעם לא אשכח אותך, וגם אם יחסר לי משהו שום הסתרה לא תרחיק אותי ממך.

הקב"ה שולח לכל אחד ואחד נסיונות וקשיים, בכל יום ויום. אין אדם בעולם שהכל משלם אצלו. לכל אחד יש טרדות ובעיות, ואם אדם חכם, הוא מבין שהקשיים הנם קריאה מהקב"ה שיהיה בהכנעה. הוא לא מתמקד בקשי, הוא רואה את כל הטוב שכן יש לו, והוא מודה לקב"ה על כל הטוב, ואף על הקשי, מתוך אמונה בקב"ה שהקשי הזה הוא הטוב ביותר עבורו. ואזי הקב"ה שולח לו כל טוב, והוא מבין על ידי כך שהנסיון היה רק בכדי לרומם אותו.

בנביא מובא המעשה של פרם נבות שאחאב רצח וגם ירש אתו. ואלהו אמר לו את הענש שיביא עליו ה'. וזה לשון הפסוק (מלכים א, כא): "ויהי כשמע אחאב את הדברים האלה ויקרע בגדיו וישם שק על בשרו ויצום וישכב בשק ויהלך אט, ויהי דבר ה' אל אליהו התשבי לאמר, הראית כי נכנע אחאב מלפני יען כי נכנע מפני לא אבי הרעה בימיו וגו'".

אחאב שמע את הענש שיגיע לו ומיד הוא התמלא בהכנעה. והקב"ה אמר לאליהו: הראית את ההכנעה של אחאב? בשל כניעתו לא אביא הרעה בחייו. נורא נוראות! אחאב שעשה מעשים רעים רבים ובפרט המעשה הזה וה' גזר עליו ענש, אולם ברגע שהוא נכנע לפני ה', זה עמד לו.

ולפיכך תוקעים בשופר שעשוי מבהמה ואומרים: רבונו של עולם, אין לנו מספיק דעת, נהגנו כמו בהמה, אנא חוס ורחם עלינו. וכאשר הקב"ה רואה את הפניעה שלנו לפניו הוא מקרב אתנו אליו כענין שנאמר: "ובחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדפה אלהים לא תבוה". כמו שאמר הבעל התניא ז"ע שבחדש אלול המלך יורד לשדה ומצפה שנתקרב אליו וכאשר אנו נכנעים לפניו יתברך הוא פושט יד ומקבל את תשובתנו.

חז"ל מספרים על מנשה שחטא והחטיא את ישראל, אולם כאשר הוא צעק לקב"ה שהוא רוצה לשוב אליו - אפלו שזה היה מתוך סורים - הקב"ה חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד. פעמים רבות אדם רואה שהכל אבוד והוא כמעט מתיאש ובסוף הוא יוצא מההסתרה והכל מסתדר וזה למוד עבורנו שלא נתיאש גם כאשר הכל נראה אבוד, כי בודאי ה' מסתתר מאחורי הקלעים לבחון האם אנו נאמנים אליו.

והנאמנות בין אדם למקום נמדדת בנאמנות שיש לאדם עם בני ביתו, ולפיכך שלמה מלכנו האריך בשיר השירים על ענין הקשר שבין איש לאשתו, כי זה ההמחשה עבורנו כיצד נזכה לקרבת ה'.

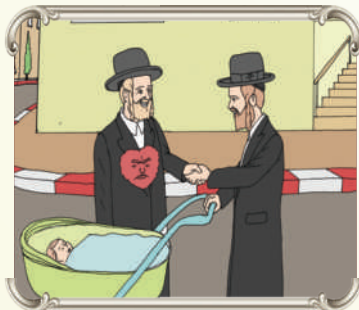
ה' יזכנו להשאר איתנים באמונה, גם בזמנים קשים, ועל ידי כך לזכות לכל טוב בזה ובכא אמן.

כאשר עוברים עליו קשיים הוא לא מתרעם, ולפיכך מפרטים בסליחות את כל גדלת ה' ואומרים: 'הנשמה לך והגוף פעלך' - אנו מעריכים את כל הטוב המרבה שאתה נותן לנו ואנו לא מתבלבלים מחמת קשיים שונים.

וזה שנאמר בפרשת ראה "כי יסיתך אחיך בן אמה או בנה או בתך או אשת חיקך או רעה אשר כנפשיך בסתר לאמר גלכה ונעבדה אלקים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך - המהות של עבודה זרה הנו הרחוק מהקב"ה, שאדם טועה לחשב שהוא מסתדר לבה, ואינו חושב על ה', וכן אדם מלא בטרוניות על הקשיים שלו.

והתרופה לכך זה מה שנצטוינו בפרשה הקודמת תמים תהיה עם ה' אלקיך - שנבטח בה' שהוא עושה עמנו את הטוב ביותר עבורנו, וכל קשיי יביא לנו עוד הכנעה וקרבת ה', ובכדי לזכות לכך עלינו לקבל מהזקנים וללכת בדרך של נאמנות ותמימות לפני הבורא ברוך הוא.

יש כאן למוד נורא לכל אחד ואחד בנסיונות שהוא עובר במשך החיים. כאשר יש לאדם קשי מסים הוא מתחיל לחשב למה הקב"ה עשה לי את זה? ולמה בדיוק אני הפסדתי? וזה בבחינת מה כמו עבודה זרה, שאדם לא מאמין שהוא משגח והקדוש ברוך הוא עשה את הטוב ביותר עבורו. מאידך כאשר אדם שותק ולא מתרעם, אזי כל נסיון רק מרומם אתו יותר בקרבת השם.

העבודה שלנו בחדש אלול לעצור ממרוצת החיים ולהתבונן עם עצמנו מה הרצונות שלנו

התורה הקדושה מאריכה לספר לנו על האבות הקדושים, עם כל הנסיונות שעברו לפרטי פרטים בכדי להראות על הנאמנות שלהם לקדוש ברוך הוא, וכן כל אחד ואחד מאתנו צריך לקנות נאמנות דוקא על ידי הקשיים. לפעמים אדם בטוח שאם היה לו את הבית של השני או את הילדים המצלחים שלו או שהוא היה מרויח בחדש כמו שהחבר מרויח, הכל היה מסתדר, ואינו מבין שדוקא הקשי שיש לו, דוקא הנסיון, דוקא המשפחה שלו והבית שלו, הם ההצלחה הגדולה שלו - אם אכן הוא יעמד בנסיון ויהיה פנוע בנאמנות גמורה לקדוש ברוך הוא.

וזה שאמרו חז"ל במסכת ראש השנה 'אין לך שופט אלא שבימיה', אל תחשב שרק השופטים של פעם יקרבו אותך לה', אלא תקבל בהכנעה מהשופט שבימיה - מהרב שלך וכן תצליח. כאשר אדם הולך בתמימות ובנאמנות עם ה' ועם רבותיו הוא זוכה לכל טוב.

וזו העבודה שלנו בחדש אלול לעצור ממרוצת החיים ולהתבונן עם עצמנו מה הרצונות שלנו - האם אנו נאמנים לקדוש ברוך הוא? האם אנו קשורים אליו? האם אנו עושים את המעשים שלנו כמצות אנשים מלמדה, או שאנו חושבים על ה'?

ראוי לכל אחד ואחד לגשת לאיזה פנה בבית ולדבר עם הקב"ה במילים פשוטות משלנו: 'אבא היקר, אני מודה לך על השנה המתוקה שנתת לי, גם הקשיים שהיו לי הנם ממך בכדי שאני אהיה פנוע שאקנה נאמנות. רבונו של עולם, שום דבר לא

כמה הרגשנו את כל הטוב שה' עשה עמנו? האם חפשנו תמיד מה חסר לנו או שהתבוננו בגן עדן שה' שם אותנו בו כן בעולם הזה?

מלכות ה' פרושו שה' מנהיג אותנו, נותן לנו דעת, מכלכל אותנו, ובעקור מנשים אותנו בנשימות בריאות ומתקנות. וזה ענין תקיעת שופר שאנו תוקעים תקיעה שיוצאת מהנשימות שלנו לבד, ואנו אומרים לקב"ה: כל הנשימות שלנו זה מהנשמה הטהורה שנפחת באפנו, ואתה משמרה בקרבנו.

נמצא שעקר העבודה בימים אלו – להתבונן על כל הטוב שהיה לנו, ומה אנו עשינו עם כל הטוב שקבלנו, וכך אנו מתמלאים בהכנעה לפני הבורא וחפצים לעשות את רצונו.

ד. בחדש אלול אנו מתכוננים להמלכת ה' בראש השנה, ובשביל כך עלינו להתמלאות בהכנעה וענוה לפני הבורא. וכמוכא בספרים הקדושים, שכאשר אדם שומע את בזיונו ושותק זה עקר התשובה – כאשר אדם יודע להסתדר עם בלם ולא להתקוטט, זה מראה שהוא ענו ושפל והוא קרוב לבורא. וכמאמר חז"ל "תולה ארץ על בלימה – אין העולם מתקים אלא על מי שכולם עצמו בשעת מריבה".

א. בחדש אלול כלל ישראל מרבים בלמוד בספרי מוסר, וכן ידוע מגדולי ישראל שהיו מסתופפים באלול, בצל רבותיהם בכדי לקבל מהם הנהגה והכנה לקראת הימים הקדושים, כך אלקנו וסרמון הי"ד שהסתופף בצלו של החפץ חיים באלול ותשרי. היות שבכדי לזכות לקרבת ה' עלינו לקבל מהצדיקים והתלמידי חכמים.

ב. ענין התקיעות שאנו תוקעים בראש השנה תקיעה שבירים ותרועה – שאנו ממליכים את הבורא גם על הזמנים שהכל הולך לנו חלק, כדגמת התקיעה שהיא חלקה, והשבירים זה כנגד המשבירים שעברנו, ואנו מודים וממליכים את ה' עליהם, ותרועה זה הזמנים של כפי שאדם מצפה ומיחל לעשות את רצון ה', וגם על זה אנו ממליכים את ה' ומבקשים מתוך בושה וענוה ולא מתוך מרמור וטרוניה חלילה.

ג. עקר העבודה בראש השנה זה להמליך את הקב"ה, ועל מנת להגיע להמלכת ה' אנו עוצרים ממרוצת החיים שלוש יום לפני ראש השנה ומתבוננים על כל הטוב שקבלנו בשנה החולפת; כמה המלך הגדול הרעיף עלינו שפע של חסד, וכמה אנו הפרנו טובה ועשינו את רצונו יתברך? כמה חשבנו על הבורא בכל למוד? בכל מצוה?

פנינים מצויירים

זה מראה שהוא באמת אוהב את ה' וממליך אותו על כל ילדיו - גם עם מי שקצת קשה לנו להסתדר עמו, מתוך הבנה שזה התפקיד והשלמות שלנו בעולם.

וראי לנו להתחזק בימים אלו לחזק ולרומם את הבריות, בידיעה ברורה שכאשר אדם מטיב לאחרים ה' מטיב עמו ויתן לו שנה טובה ומתוקה. ורואים זאת במוחש, שכאשר אדם נותן לאחרים ברחב לב שלא על מנת לקבל פרס, אנשים מחפשים הזדמנויות להשיב לו כגמולו הטוב.

וכן כאשר אדם מחמיא לבני ביתו הם מחמיאים לו שוב, ואפילו ילדים קטנים ששומעים שהשיג ושיח בבית הם בדרך מבבדת, במלים טובות ובפרגונים זה לזה, הם למדים מכה לתת ולפרגן, וזה שב להורים בכפל כפלים מלבד השכר של מילה נאה שעומדת לדורי דורות. כמו שאמרו חז"ל (הוריות יב.) לגבי בנות לוט, שבשכר שהציערה דברה בכבוד זכו צאצאיה לדברים טובים, שנים רבות לאחר מכן.

בכל עדה ועדה מוסיפים ועושים דברים נפלאים של קרבת ה' בחדש זה, והנביא מלמדנו שמלבד הדבורים והתפלות והתקיעות בשופר, עלינו להתחזק במעשים טובים. וכלשון הפסוק (הושע יד) "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" - שנתחזק יותר בעשית חסד, בשמיכת לב לחזק ולרומם, להאיר פנים, בבית ובסביבה שלנו.

בספרים הקדושים מובא ש'אלול' ראשי תבות: איש לרעהו ומתנות לאביונים. וכן אמרו חז"ל שאחד מהדברים שמעבירים את רע הגזרה זה הצדקה, היות שכאשר אדם נותן ומכבד לאחרים ומאיר להם פנים, זה מראה שהוא לא אנוכי שחושב רק על עצמו אלא הוא אוהב את ה' באמת.

יש אנשים שאוהבים את ה' רק מחמת שהם רוצים לקבל טוב מה', כדגמת מי שאוהב את המלך בגלל שהוא רוצה להיות קרוב לצלחת ולגדלה, וזה לא בהכרח שבאמת הוא אוהב את המלך. אולם מי שמתמסר לבנים והנכדים של המלך, זה מראה שהוא באמת אוהב את המלך, וכן מי שאוהב ומכבד כל יהודי

הרגשתי שה' קורא לי, כיהודי מאמין ידעתי שאין שום מקרה בעולם והבנתי שעלי להתחזק בשמירת עינים. ישנו דבר מסוים שהייתי רוכש בחנות שהיתה ממקמת באזור פרוץ, האמת שיכלתי לקנות את אותו דבר גם ליד הבית, אך העדפתי לקנות שם בחצי מחיר. באותם רגעים של חפוש המשקפים הבלתי על עצמי לא ללכת יותר לאותו מקום פרוץ, הבנתי ששמירת העינים שלי יקרה הרבה יותר מהשקלים שאני חוסך.

הקדוש ברוך הוא ראה את לבי הטהור ואת הנאמנות שלי אליו יתברך, ולהפתעתי הרבה שמעתי לפתע את חתני צועק לעברי 'מצאתי, מצאתי את המשקפים', הוא הגיש לי אותם, החזקתי אותם חזק על הפנים ויצאתי מהמים. היתה לי הרגשה של קרבת ה' מיחדת שברב רחמי עורר אותי לקדשה, וכאשר הבנתי את המסר הוא יתברך החיש את ישועתי.

מני אז אני מתחזק יותר בשמירת עינים, ואני מרגיש שה' נעשה אצלי הרגל, לא להסתכל היכן שלא צריך ולהמנע מלהסתובב במקומות שאין דעת המקום נוחה מהם.

שוטפים וקוצפים ונהננו מפלאי הבורא.

הייתי עם משקפים על פני, כי אני כמעט לא רואה בלי משקפים מחמת פגיעה שהיתה לי בצעירותי בעין, יש לי משקפים מיחדות עם צילינדר ועם מספר גבוה מאד, בתוספת כל מיני דברים שמיקרים אותם מאד, כך שאת המשקפים האחרונות קניתי בשלוש וחצי אלף ש. באותו זמן שעמדתי עם חתני בתוך הים הגיע לפתע גל חזק מאד ושטף את פני בעצמה אדירה וסחף עמו את המשקפים היקרות, הייתי בהלם ולא ידעתי מה לעשות, בקשי ראיתי משהו, המחשבה על אבדן של שלש וחצי אלף ש צערה אותי מאד, התחלתי לצעק 'נפלו לי משקפים יקרות מאד, אנא תעזרו לי למצא אותם'.

לאחר כשתי דקות של חפושים הזדחלה למחי מחשבה של יאוש, הגלים המשיכו לבא בזה אחר זה ואני הרגשתי שהמשקפים הלכו בזוטו של ים, כמאמר חז"ל שהמוצא בו הרי אלו שלו שבודאי נתאשו הבעלים מהם. הרמתי עינים לשמים ובקשתי מכל לבי מה' שירחם עלי ויזמן לי את המשקפים.

הכרת הטוב - עד היכן?

חז"ל: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל" - מלשון זכוה, כל נסיון ונסיון זה עוד התרוממות בעבודת ה', עוד התעלות על האנוכיות, וכל נתינה של צדקה משפיעה על נפשנו טבות, רכות ואכפתיות.

ועלינו לקחת את הנסיון והקשי כמנוף להתרוממות. וכבר אמרו חז"ל, "שכינה למעלה מראשותיו של חולקה" - היות שפאשר האדם מרגיש שאינו יכול לעשות מאומה, והוא תלוי ברחמי ה', אזי הוא קרוב מאד לקב"ה. כדוד מלכנו שהרגיש את עצמו בכל עת "כגמל עלי אמו", שה' מנחה וסועד אותו בכל עת.

כמה מאשר הוא האדם שחושב בכל מעשה איהו לשמח את הקב"ה ואת בניו, כמה נעים לראות אנשים שמאירים פנים, שמקריינים בסביבתם שמחה ואהבת ה', שרואים את הכל חיובי וטוב. ה' יזכה אותנו לחטוף בעולם הזה עוד מצוות, עוד רכות ושלמות, עוד אהבת ה', וזנה נזכה לכל טוב בזה ובבא, אמן.

תלויים זה בזה, שפאשר אדם נאמן לבני אדם, סימן שהוא נאמן לבורא ברוך הוא. ולפיכך נצטיינו בפרשתנו על כבוד האדם, שלמרות שאדם חטא ונסקל, נצטיינו על כבודו שלא להליו את נבלתו, ועוד מצוות רבות פהשבת אבדה ועוד.

ובמצוות רבות שבפרשתנו נאמר: "וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדה ה' את הדבר הזה". ללמדנו, שפאשר קשה לאדם לתת ולעזר משלו לזולת, עליו להתבונן האם זה נובע מגאונה ואנוכיות. ולהזכר שהיינו עבדים במצרים, ונתמלא בהכנעה ושלמות וברצון להדבק בדרך היקל שגאלנו רב רחמיו.

ובכל יום ויום הקב"ה שולח לנו נסיונות שונים עם בני אדם, ועלינו לשמוח שלא הולך לנו חלק, כי זה מראה שה' חושב עלינו ומזכר אותנו בהכנעה ושלמות. וכמו שכתב היעב"ץ על מה שאמרו

"לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו"

איתא בספרי "אמר רבי אלעזר בן עזריה, ומה המצרים שלא קבלו את ישראל אלא לצרף עצמם, כך המתפונן לזכות ולתת לשני באמת על אחת כמה וכמה. זה למוד עצום לכל אחד ואחד, שפייר טובה להוריו, על שהביאוהו לעולם, ועל שנותנים לו מקום ללוג, וכן עוד דברים טובים ונפלאים שהם גומלים עמו. ועוד נלמד מפסוק זה, שלא נשפח טובות שאנשים עשו עמנו, הגם שהם גם כן הרעו לנו.

כשנתבונן במצוות הרבות שגאלנו בפרשתנו, נראה שישוד הרבה מהם: בעבודת המדות ובעבודה שבין איש לרעהו. ובתחלה פתחה התורה במצוות אשת ופת תאר, ללמדנו שעל האדם להפיר את עצמו ואת תכונותיו, ולבדק האם הוא קרוב ונאמן לה', והאם הוא מצער את הבריות. ששני דברים אלו